

РІЧНИЙ ЗВІТ – 2019

Шановні друзі, природолюбів та прихильників ГО «ЕКОСФЕРА»!

Завершився 2019 рік і ми раді звітувати про нашу роботу за цілий рік, наші успіхи та результати. Цей рік був плідним та успішним для нас. Ми далі продовжили нашу діяльність у сферах підвищення енергоефективності та запобігання змінам клімату, сталого управління відходами, екопросвітницької роботи, природоохоронної освіти у рамках програми «Зелена школа» для дітей шкільного віку, молодіжних міжнародних програм обміну.

Цього року ми знову зайнялись проблематикою раціонального використання лісових ресурсів краю. Ми хочемо бачити сучасні та кращі практики ведення лісового господарства у лісах Закарпаття, а також запобігати корупції у лісовій сфері.

У 2019 році також розпочато роботу над великими транскордонними проектами у сфері управління водними ресурсами області, де ГО «Екосфера» виступає партнером Басейнового управління водних ресурсів р. Тиса. Про кожен з цих проектів читайте у нашому звіті.

*З повагою,
команда ГО «Екосфера»*

▶ НАПРЯМОК РОБОТИ: ЕКОЛОГІЧНА ОСВІТА ТА ВИХОВАННЯ

○ Програма «Зелена школа»

Проект: Зелена школа (2019)

Сучасна молодь потребує оволодіння новими компетенціями. Це можуть бути, технічні компетенції, мистецькі та світоглядні. Своїм завданням ГО «Екосфера» визначає виховування дітей та молоді відповідальне ставлення до природи, активну позицію щодо охорони довкілля. Ми залучаємо дітей до природоохоронної діяльності, пропонуємо їм оволодіння новими компетенціями, які потрібні кожній сучасній дитині. Діти можуть долучитись до спостережень за птахами, самостійно працюючи з біноклями та визначаючи види птахів. Вони вчаться фотографувати, правильно обирати тему фотографії та використовувати правила фотозйомки для того, щоб фотографія вийшла гарною. Також вони вчаться редагувати фотографії за допомогою редактора Gimp. Про свою природоохоронну діяльність вони можуть розповісти публічно через самостійно створений власний сайт. Це Зелена Школа.

Територія діяльності: Закарпатська область.

Мета: формувати екологічну свідомість у школярів та залучати їх до природоохоронної діяльності.

Результат:

у 2019 році проведено Літній екотабір «Зелена школа» для 20 дітей з Ужгорода, Мукачева, Свалявського району Закарпатської області у Карпатах в с. Кострина Великоберезнянського району. Основною тематикою табору були екологічні дослідження водних, лісових

екосистем та спостереження за птахами. Дітей вчили також азам мультиплікації. Екоігри та конкурси проводились англійською мовою волонтерками Корпусу Миру.

у 2019 році проведено осінню канікулярну ЕкоШколу на тему «Сортуй сміття, збережи природу!» для школярів Негровецької школи у Міжгірському районі. Дітей вчили сортувати сміття через тренінги, екоігри та екологічний театр.

Діяльність у рамках програми «Зелена школа» продовжиться і у 2020 році.

Донори і партнери: Партнери: Управління молоді і спорту Закарпатської ОДА, клуб “Window on America”, JANUN (м. Ганновер, Німеччина).

- **Молодіжні програми обміну**

Проект: Міжнародна Літня школа «Стале управління відходами» у Сербії (2019)

Літні Школи з метою міжнародних молодіжних обмінів спрямовані на студентську молодь та молодих людей до 35 років, які цікавляться охороною довкілля або є активістами природоохоронного руху України. Перевагу в участі у програмі мають молоді працівники та волонтери ГО «Екосфера». Команда учасників формується з 5-7 осіб.

Щороку такі школи проводяться в якійсь з країн Європи, куди приїздять команди молодих людей з інших країн. Робоча мова Літніх Шкіл – англійська. Темі – різноманітні: екопедагогіка, енергоефективність та розвиток ВДЕ, елементи пермакультури в урбопросторі, методи компостування «зелених» та харчових відходів у містах, урбаністика та ландшафтний дизайн тощо. Програма шкіл містить обов'язкову культурну програму: знайомство з культурами країн, звідки приїхали учасники. Багато екскурсій, майстер-класів, практичної діяльності та дискусій.

Територія діяльності: Сербія, м. Крагуевац та околиці

Мета: обмін досвідом з молодими людьми з різних країн Європи, набуття навичок комунікації, волонтерства та лідерства, підвищення мотивованості для активної участі у природоохоронному русі власної країни.

Результати:

У 2019 році у Міжнародній Літній Школі команда молодих працівників та волонтерів з 7 осіб від ГО «Екосфера» взяла участь у спільних навчаннях разом з молодими людьми з Сербії, Македонії та Німеччини. Основною темою навчань були практики сталого управління з ТПВ у країнах Західної, Центральної та Східної Європи. Важливим елементом програми Літньої Школи є знайомство з культурами країн, звідки приїхали учасники.

Донор: ЄС, програма «Еразмус+»

Також про цю Літню Школу можна почитати тут –

<https://prozahid.com/eko-tabir-u-serbii-pryjmaie-aktyvnu-uzhhorodsku-molod-foto/?fbclid=IwAR0hdroZoUYEAI9tUisliGvFhMSyXBaOE89IOjztzBhflnIDgd81tl45h98>

▶ **НАПРЯМОК РОБОТИ:** ЕКОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ НА МОНІТОРИНГ

- Лісові екосистеми, стале лісоуправління, лісова політика та лісова сертифікація FSC

Проект: Участь громадськості та належне управління в галузі лісового господарства Закарпатської області України (2019)

Закарпатська область є найбільш лісною адміністративною одиницею України (ліс складає 51 % території). З 2002 року наша організація активно працює у сфері сталого лісокористування в Закарпатській області, зокрема у напрямках формування практик залучення місцевих громад до управління лісовими ресурсами, сталих підходів до лісозаготівлі у гірських умовах та збереження біорізноманіття. ГО «Екосфера» пропагує також стандарт ведення лісового господарства FSC через лісову сертифікацію лісгоспів.

Сьогодні в країні існують законодавчо закріплені демократичні механізми участі місцевого населення в лісоуправлінні. Але більшість населення про них не знає, або ж не вміє ними користуватись. В той же

час через участь місцевого населення та громадських організацій в громадському контролі та співпраці з правоохоронними органами, органами лісової сертифікації та ЗМІ, можна досягти зменшення правопорушень у лісовому господарстві та досягнути сталих практик й доброго управління у лісах України.

Територія діяльності: Закарпатська область.

Мета: досягти добрих практик сталого ведення лісового господарства в держлісгоспах Закарпатської області, налагодити взаємодію громадських експертів, активістів та правоохоронних органів для попередження корупції в лісовому секторі шляхом участі громадськості та інших зацікавлених сторін в управлінні лісовими ресурсами державної форми власності через механізми демократії: публічність, консультування та громадський контроль.

Ціль 1 – проводити постійний моніторинг відповідності практик ведення лісового господарства вітчизняному законодавству у держлісгоспах області, розвивати й нарощувати потенціал

регіональної інформаційної мережі громадських активістів.

Ціль 2 – якісно впливати на практики ведення лісового господарства і держлісгоспах області, використовуючи законодавчо закріплені механізми демократії в Україні: громадський контроль, взаємодія з правоохоронними органами, широке висвітлення проблеми в ЗМІ та соціальних мережах.

Результат:

Реорганізовано місцеву інформаційну мережу з громадських активістів у громадах лісових районів Закарпатської області та через участь у спеціалізованих семінарах підвищено їхню обізнаність щодо питань лісового господарства та лісового законодавства в Україні. Сьогодні мережа налічує 38 постійних та ситуативних учасників. Основні дискусії та інформування про правопорушення у лісах відбуваються у групі «Карпатський ліс» в соціальній мережі Facebook;

На основі офіційної статистики, натурних перевірок фактів правопорушень та даних дистанційного зондування Землі сформовано та обговорено з усіма зацікавленими сторонами **Аналітичний огляд «Лісове господарства у**

Закарпатській області: проблеми і виклики». Тут викладена уся пророблена робота та конкретні кейси щодо виявлення правопорушень та вирішення цих питань.

У рамках проекту видано ілюстрована інформаційна брошура **«Лісовий poradnik для тих, хто ходить Карпатами»**, який допоможе зацікавленим розібратись, як відрізнити нелегальну рубку від легальної, а також побачити й правильно задокументувати правопорушення, здійснені лісозаготівельниками під час лісозаготівлі.

На каналі ГО «Екосфера» в **YouTube** розміщено 10 відеороликів про основні проблеми довкілля в Карпатах, спричинені неналежними практиками у лісовому господарстві.

Донор: NED.

Кілька найважливіших публікації у рамках проекту:

https://goloskarpat.info/analytics/5d1fbde1b6b52/?utm_content=031

<http://podiji.ko.net.ua/?p=59881&fbclid=IwAR1r-BOcEmNeLiO7CGgtJDmolDCHmcYVXagHQLxoe1rq1lbgvx4folQRjD4>

<http://prozak.info/ZHittya/Ekologiya/Ekologi-pidkazuyut-miscevim-gromadam-Zakarpatyya-yak-krasche-doglyadati-zalysom?fbclid=IwAR283Yx08EcKrhLH3C55woWGnHenIHxPMplxADXf-lx6bvR9MSTliSSk56w>

<https://zakarpatyya.net.ua/News/195437-Ekoaktyvisty-navchaly-zakarpattsiv-vidrizniaty-lehalnu-rubku-vid-nezakonnoi-i-vmity-bachyty-porushennia-FOTO>

<https://zaholovok.com.ua/ekolog-pro-porushennya-u-yasinyanskomu-lisgospi-%C2%ABtse-%E2%80%93-aktivne-znishchennya-prirodi%C2%BB>

https://www.youtube.com/watch?v=MDUe9urg83Y&feature=youtu.be&fbclid=IwAR2LjgWsA41bx4s6O85zzljl0CyDHoAsVF8-6QXwsqw_Sx3MkmAMKJt7G1o

○ Водні екосистеми

Проект: Спільні заходи з попередження природних катастроф у транскордонному басейні р. Уж (2019-2022)

Основні проблеми території басейну Ужа, а це – 2750 квадратних кілометрів в Україні та Словаччині: паводки, які бувають у будь-яку пору року, завдають значних екологічних та господарських збитків, водночас виникає аномальна нестача протягом тривалого періоду води під час посух, що призводить до багатьох проблем, зокрема і погіршення якості води.

Заходи проєкту відповідають вимогам сучасної європейської водної політики, зокрема, Водної і Паводкової Рамкових директив ЄС, певні положення яких Україна зобов'язалася виконати після підписання Угоди про асоціацію з ЄС у листопаді 2014 року. Так, картування ризиків затоплення в рамках проєкту буде виконуватися за новою національною методикою, яка враховує вимоги Паводкової Директиви ЄС. Це означає, що в проєкті будуть розроблені карти і документи для безпеки жителів м. Ужгород на основі тих самих

стандартів, які виконуються наразі в країнах Європейського Союзу.

На основі отриманих гідрологічних, топогеодезичних даних, даних ортофотопланів і цифрової моделі рельєфу планується створення гідродинамічної моделі розвитку паводкової ситуації і виготовлення карт загроз затоплення для басейну р.Уж та карт ризиків затоплення для міста Ужгород. У рамках проєкту буде проведено необхідні дослідження та розрахунки, математичне і фізичне моделювання, на основі яких виготовлено Робочий проєкт будівництва регулюючої споруди на р.Уж у межах міста Ужгород. Динамічна споруда буде функціонувати в двох режимах – при паводках опускатися на дно річки, а в період маловоддя створюватиме підпір на 1-1,5 м, при цьому вода буде переливалася через споруду.

Плани з будівництва мобільної греблі будуть реалізовані лише у тій мірі, в якій буде це дозволено рекомендаціями від фахівців ГО «Екосфера». Фахівці ГО «Екосфера» та біофаку УжНУ проведуть дослідження біорізноманіття екосистеми р. Уж. Їхнім завданням є з'ясувати, який рівень води у річці та на який період буде оптимальним як для завдань збереження річкових та прирічкових оселищ для аборигенної флори й фауни, так і для якісного обводнення русла.

Територія діяльності: понад 2000 кв.км на території України та 740 кв.км – у Словаччині. Загальна довжина на річці Уж у рамках дії проєкту – 133 км.

Мета: забезпечити ефективний протипаводковий захист мешканців долини річки Уж на її українській частині, а також розробити заходи з обводнення Ужа у маловодний період та період засухи, беручи до уваги результати досліджень власне річкової екосистеми.

Результат:

1) Для басейну Ужа будуть розроблені зони затоплення і затверджені плани дій для місцевого населення в разі виникнення подібних ситуацій. Безпосередньо для Ужгорода теж будуть визначені зони ризику – які вулиці й будинки можуть бути затоплені.

2) Проектування моделі динамічної греблі, яка буде функціонувати в двох режимах – при паводках опускатися на дно річки, а в період маловоддя створюватиме підпір на 1-1,5 м, при цьому вода буде переливалася через споруду.

3) Будуть проведені дослідження біорізноманіття в басейні р.Уж, з фокусом на Ужгородську ділянку, маловоддя, яке спостерігається останніми роками має негативний вплив, зокрема появу нетипових інвазійних видів, і досліджено вплив регулюючої споруди на довкілля.

4) Також буде проведена освітня робота з школярами та інформаційні заходи для громадськості міста з тим, щоб жителі отримали вичерпну інформацію про споруду, її вплив та вигоди для населення.

Два останні компоненти проекту реалізовуватиме ГО «Екосфера»

Донори та партнери: Програма транскордонного співробітництва Hungary-Slovakia-Romania-Ukraine ENPI 2014-2020, Басейнове управління водними ресурсами річки Тиса, Кошицьке водогосподарське управління (Словаччина), Ужгородська міська рада.

Проект: Зміцнення транскордонної безпеки спільними заходами, спрямованими на запобігання паводків та затоплення внутрішніми водами у межиріччі річок Тиса і Тур! (2019-2022)

Повінь на Закарпатті 1998 року – стихійне лихо, що сталося внаслідок інтенсивних дощів 3-5 листопада. Тоді вийшли з берегів річки Тиса, Тересва, Тересва, Боржава, Латориця та інші, які підтопили майже 120 населених пунктів. У зоні стихійного лиха опинилося близько 350 тисяч людей. Найбільш постраждали тоді села Виноградівщини.

Не менш катастрофічним для краю був і паводок 2001 року. Щоб в подальшому запобігти природним негодам, між Україною і Угорщиною було створено проект транскордонного співробітництва «SAFETISZA» – «Безпечна Тиса», який спрямований на захист територій і населення Виноградівського

району Закарпатської області та регіону Саболч-Сотмар-Берег від паводків і стічних вод.

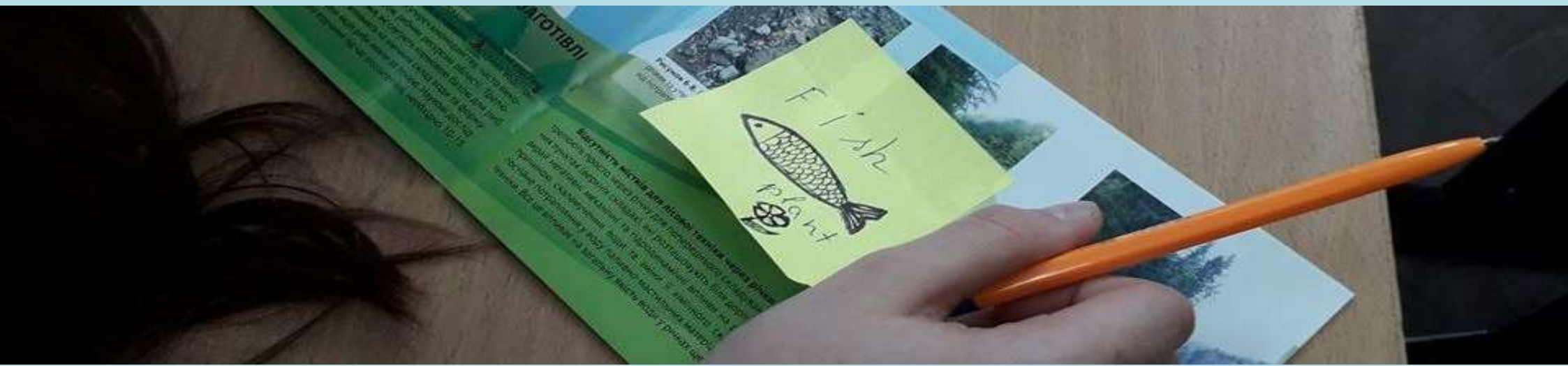
Основним інфраструктурним елементом проєкту на українській території є реконструкція 9,5 км лівобережної дамби річки Тиса на ділянці між селами Теково та Гетеня, а також будівництво протипаводкового центру в селі Тисобикень Виноградівського району.

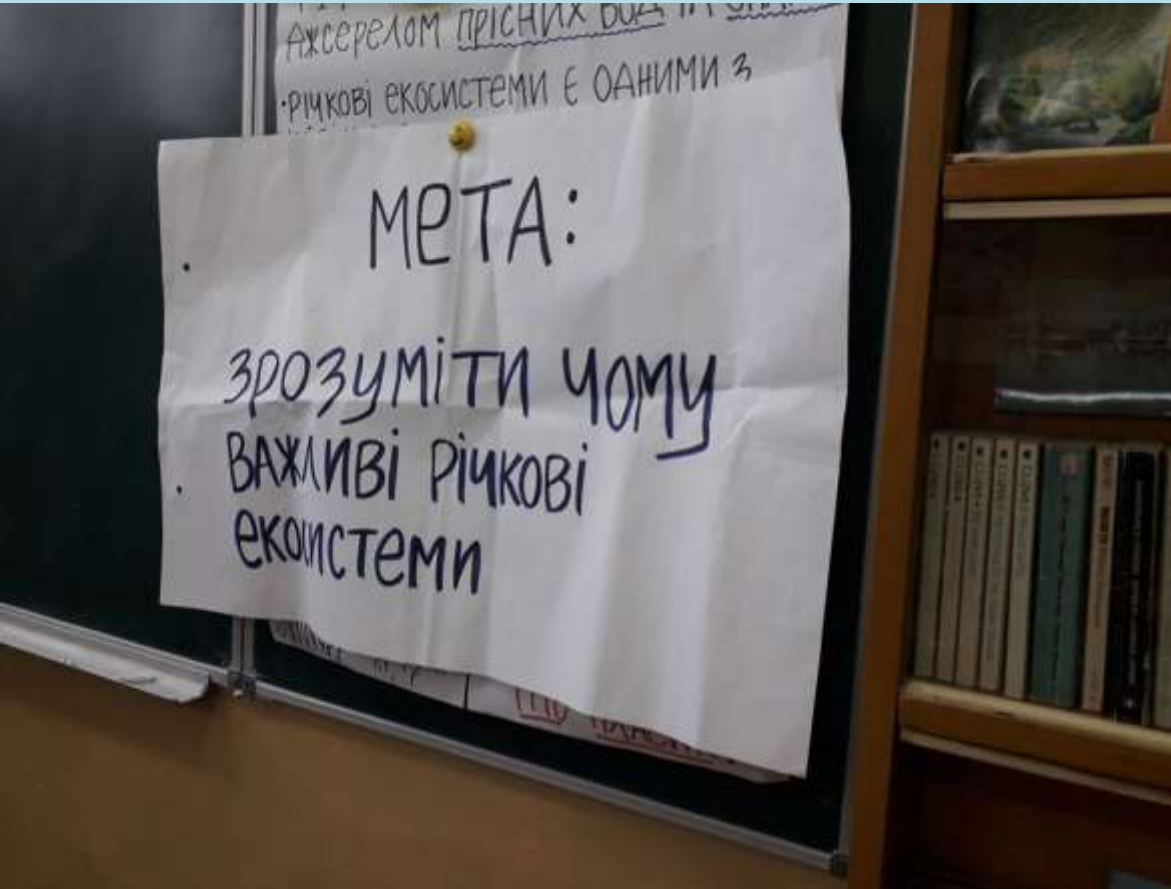
Територія діяльності: спільна українсько-угорська Батарська меліоративна система (Виноградівський район Закарпатської області та в регіоні Саболч-Сотмар-Берег в Угорщині).

Мета: посилення транскордонного управління водними ресурсами та зменшення ризиків збитків від паводків у межах Батарської меліоративної системи. Проєкт спрямований на зміцнення стабільності регіонів на прикордонній території України та Угорщини шляхом впровадження комплексної протипаводкової діяльності, що призведе до посилення адаптації до кліматичних змін та покращення спільного управління стихійними лихами в басейні р. Тиса.

Робота проєкту зосереджена на таких основних напрямках:

1. Захист населених пунктів та територій від шкідливого впливу паводків по обидва боки кордону

шляхом вдосконалення системи протипаводкового захисту.

2. Покращення екологічного стану Батарської системи шляхом проведення реконструкції каналів.

3. Підвищення обізнаності населення щодо захисту від паводків та збереження природи. **Виконання цього компонента у проекті забезпечує ГО «Екосфера»**

Проект передбачає комунікаційні заходи, спрямовані на створення взаємних відносин між зацікавленими сторонами щодо організації протипаводкового захисту, а також підвищення

обізнаності місцевих громад щодо водно-екологічних питань шляхом проведення низки освітніх заходів для школярів та молоді. Важливим результатом стане залучення молоді сільських громад до вивчення річкової екосистеми та охорони р. Тиса.

Донори та партнери: Програма транскордонного співробітництва Hungary-Slovakia-Romania-Ukraine ENPI 2014-2020, Басейнове управління водних ресурсів річки Тиса (головний виконавець проекту), Верхньє-Тисайська Дирекція водного господарства (Угорщина), Виноградівське міжрайонне управління водного господарства, Виноградівська РДА.

▶ НАПРЯМОК РОБОТИ: СТАЛИЙ РОЗВИТОК ГРОМАД

○ Енергоефективність та розвиток ВДЕ

Проект: ЕкоШкола «Енергоефективність для всіх!» (2019)

У 2016 році Ужгород приєднався до європейської ініціативи Угода Мерів з питань Клімату та Енергії. У 2018 році, Ужгородська міська рада у співпраці з ГО «Екосфера» розробила та прийняла ПДСЕРК м. Ужгорода до 2030 року. План дій зі сталого енергетичного розвитку та клімату міста, яким місто зобов'язується скоротити кількість викидів парникових газів в атмосферу на 30 % до 2030 року, став основним стратегічним та програмним документом для подальшого розвитку Ужгорода у сфері енергетики.

Як показав Базовий кадастр викидів, основним сектором споживання енергії в місті, а отже, джерелом викидів, є сектор житла, який знаходиться у приватній власності. Також у місті є велика кількість приватного автотранспорту, місто продукує велику кількість ТПВ, з якого лише 14-20 % йде на переробку у якості вторсировини. Таким чином від розуміння мешканцями міста суті Угоди Мерів, а також зобов'язань, які взяло на себе місто, залежить досягнення цілей до 2030 року.

Цим проектом ми залучаємо молодь до нашої діяльності у сфері енергоефективності, а також з'ясовуємо, що саме готові змінити у своїх повсякденних звичках мешканців міста заради скорочення викидів парникових газів в атмосферу. Цим проектом ми інформуємо містян про проблеми змін клімату та причини. Проект спрямований на мешканців міст та на місцеву владу.

Територія діяльності: місто Ужгород.

Мета: Підготувати команду вмотивованих школярів середнього шкільного віку, які в рамках проекту й надалі візьмуть активну участь в інформаційних кампаніях ГО «Екосфера» з питань енергоефективності та змін клімату, спрямованих на мешканців міста Ужгорода та інших міст області.

Результат:

- проведено весняну канікулярну ЕкоШколу «Енергоефективність для всіх» для 15 школярів віком від 10 до 16 років;
- в рамках програми ЕкоШколи її учасниками виготовлено демонстраційну модель сонячного колектора, інформаційного стенду «На що ти готовий для зниження CO₂?», розроблено «бліц-опитувальник ужгородця»;
- проведено все міську акцію «Знизимо викиди CO₂!» за участі школярів та містян, до якої було залучено до 1000 ужгородців. В рамках акції, окрім майстер-класів та

CLEEN
Clean Energy Europe Network

ЗМІНИ КЛІМАТУ?

**ЗМІНИ СЕБЕ,
А НЕ КЛІМАТ!**

демонстраційних моделей, школярі провели опитування містян щодо їхньої обізнаності про Угоду Мерів та ПДСЕРК Ужгорода до 2030 року, а також зібрали думки, які звички мешканці міста готові змінити задля зниження викидів парникових газів в атмосферу (детальніше про акцію читайте в матеріалі “На що готові ужгородці для зниження власних викидів вуглекислого газу в атмосферу?”);

- видано книжечку для дітей та дорослих «Зміни клімату? Зміни себе, а не клімат!».

Партнери: Naturstrom Stiftung, GLS Treuhand, WECF (Німеччина), мережа CLEEN, Управління молоді і спорту Закарпатської ОДА.

Проект: Дні сталої Енергії у місті Ужгород (2019)

ГО “Екосфера” є постійним партнером Ужгородської міської влади у впровадженні місцевої політики у сфері сталої енергетики. З часу приєднання міста до Угоди Мерів з питань

клімату та енергії у 2016 році та затвердження Плану дій зі сталого енергетичного розвитку і клімату м. Ужгорода до 2030 року у 2018 році, Ужгородська міська рада в партнерстві з ГО "Екосфера" щороку

покроково просувається вперед у напрямку досягнення основної цілі цього документу.

Одним із щорічних заходів у напрямку освіти та інформування громади міста є проведення Днів сталої Енергії. Такі дні проводяться, як правило, у травні-червні, починаючи з 2018 року.

Територія діяльності: місто Ужгород.

Мета: привернути увагу ужгородців до проблем зміни клімату та необхідності змінити власні побутові звички задля зниження викидів парникових газів в атмосферу. Поширювати інформацію про Угоду Мерів та ПДСЕРК м. Ужгорода до 2030 року.

Результат:

Протягом цілого тижня 20-25 червня 2019 року у місті Ужгороді відбувались різноманітні освітньо-інформаційні акції для містян:

- для дитячої аудиторії проводились майстер-класи зі збору конструкторів на сонячних батареях, вікторини та квести (відео майстер-класу дивіться тут);
- для голів ОСББ міста проводились відкриті лекції та консультування з питань енергоаудиту та державних програм для залучення кредитів на заходи з енергозбереження та підвищення енергоефективності багатоквартирного житла;
- для усіх зацікавлених на головній площі міста демонструвались різні технології та зразки відновлювальних джерел енергії – сонячні батареї та колектори, теплові насоси;
- на все міські Акції “Знизимо викиди CO2!” кожен бажаючий міг випити каву, зварену на сонячному концентраторі, переконатись в ефективності роботи сонячного колектора (експонувалась демонстраційна модель), оглянути інсталяцію “Місто майбутнього”, взяти участь у різноманітних майстер-класах, зокрема у розписі власної еко-торби.

Донор та партнер: Ужгородська міська рада.

- **Стале управління відходами**

Проект: Ужгород – нуль відходів! (2018-2019)

У місті Ужгороді з 2008 року налагоджена система селективного збору сміття через спеціальні контейнери та пункти збору вторсировини. Через сортувальні контейнери у місті збирається до 14 % вторсировини із загальної кількості сміття. При цьому сортує сміття лише 16 % містян. Левова частка сміття все одно потрапляє на сміттєзвалище. Аналіз динаміки скопичення ТПВ у

місті показує небезпечну тенденцію до щорічного росту об'ємів сміття від містян. Це говорить про те, що споживацька культура зростає, зростає практика невиправданого використання пакувальних матеріалів.

14 % зібраної тор сировини – непоганий показник в загальноукраїнському вимірі (5-6 %), однак цього зовсім недостатньо з огляду на норму ЗУ «Про відходи» за

якою діє заборона на захоронення невідсортованих ТПВ. Місто повинно суттєво покращити свою практику селективного збору сміття ще й тому, що міське сміттєзвалище через рік повинно бути закрите та піддатись рекультивациі. Іншого місця під новий полігон ТПВ місто не має. Зовсім скоро на місто може очікувати сміттєвий колапс, подібний до того, що стався у Львові, бо після закриття сміттєзвалища сміття в Ужгороді стане проблемою № 1. Поряд з тим місто має непогані інституційні стартові позиції, тобто містяни звикли сортувати сміття і

можуть відсортовувати більше фракцій, ніж зараз, однак для цього повинні бути створені відповідні умови. Це є завданням Ужгородської міської влади.

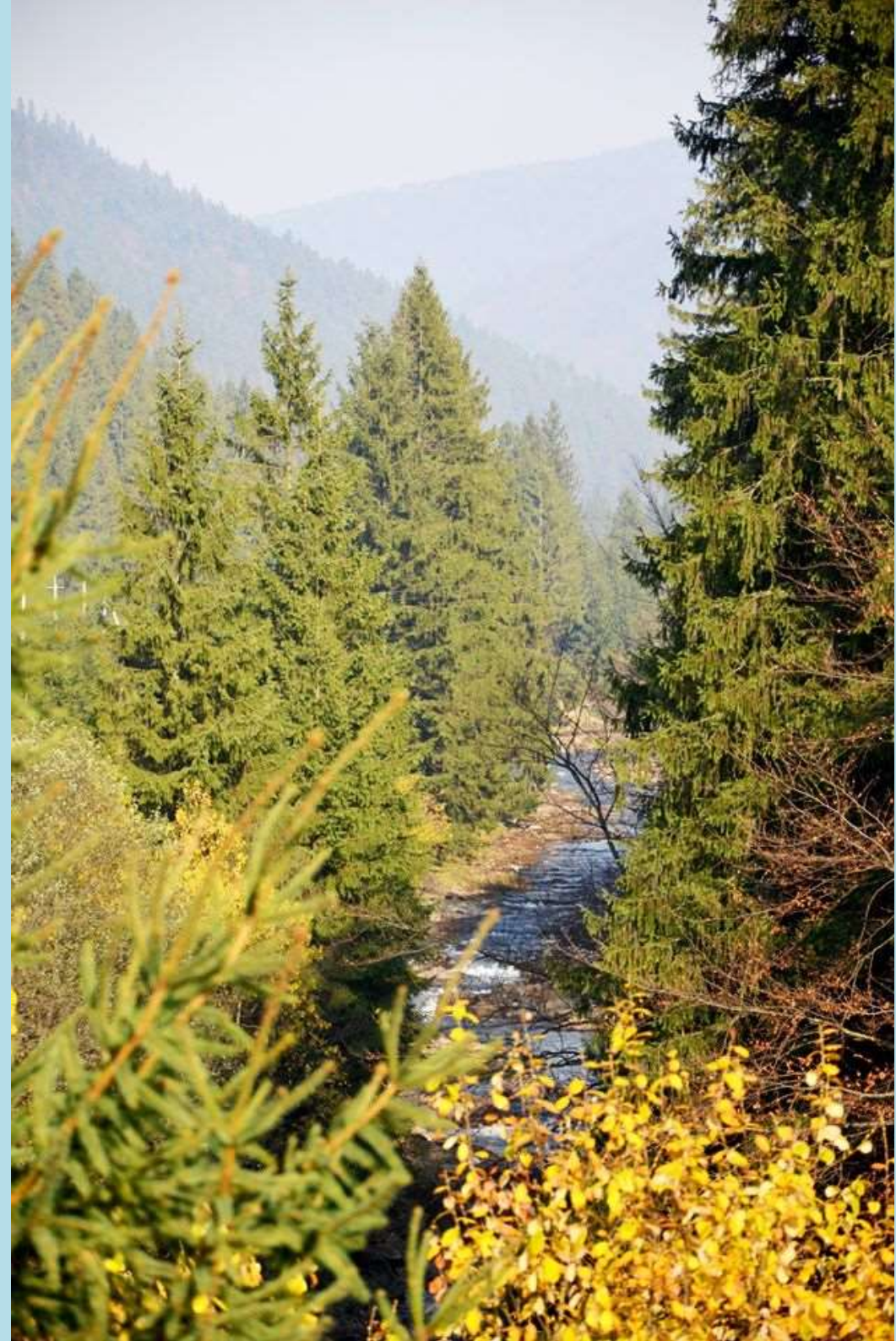
Територія діяльності: місто Ужгород.

Мета: спонукати Ужгородську міську раду створити передумови для зменшення ТПВ через скорочення та сортування відходів у м. Ужгороді.

Результат:

- для пропагування філософії ZeroWaste проведено 10 майстер-класів «Подаруй речам друге життя» для дорослих і дітей міста та інші публічні все міські акції й флешмоби;
- вивчено громадську думку мешканців міста щодо селективного збору сміття, їхньої готовності долучитись до цього та які кроки потрібно зробити міській владі, щоб охопити максимальну кількість містян селективним збором сміття;
- до операційної програми розвитку міста Ужгорода на 2020-2022 роки внесено заходи з організації збору та утилізації «зелених» відходів через компостування, а також розширення мережі селективного збору вторсировини від містян. Операційна програма прийнята сесією Ужгородської міської ради. Пілотний проект з компостування в Ужгороді, на який було залучено додаткові кошти, вже реалізовується нашою організацією.

Донори і партнери: ГО «Інститут Республіка».

Проект: Долина Теремлі без сміття! (2019)

Значна частина долини річки Теремля – зокрема верхів'я – знаходиться на території НПП «Синевир».

Саме тут, у горах, бере свої початки Теремля, а також ховається в ісоко у лісі одне з семи природних чудес України – гірське карстове озеро Синевир.

Щороку озеро Синевир навідують сотні тисяч туристів, які зупиняються на деякий час і живуть у довколишніх селах Негровець, Синевирська Поляна, Синевир, Колочава. Разом з туризмом у села прийшла проблема тотального засмічення довкілля, оскільки на весь Міжгірський район існує лише одне сміттєзвалище, яке також давно відпрацювало свій ресурс. Законодавчі екологічні норми не дозволяють у цій гірській місцині облаштувати ще одне сміттєзвалище, тож все продукowane сміття

туристами та місцевим населенням викидається в довкілля. Під час сезонних повеней води річки Теремля несуть тонни пластику вниз за течією, який потім осідає на греблі Теремло-Ріцької ГЕС та по берегах Вільшанського водосховища. З кожним роком ситуація погіршується й сміття скопичується все більше.

Аналіз морфології твердих побутових відходів, які продукуються на селі, фахівцями ГО «Екосфера» був зроблений давно й на сьогодні висновки підтверджені вже діючою моделлю сталого управління ТПВ у гірських селах Абранка та Верхні Ворота в сусідньому Воловецькому районі області. При добрій організації роздільного збору сміття – пластику, скла, металевих банок – в домогосподарства залишається 10-15 % сміття, яке не піддається переробці. Саме це сміття можна вивозити для захоронення на сміттєзвалища. Решта – є товаром.

Територія діяльності: Міжгірський район Закарпатської області, НПП «Синевир», села долини річки Теремля.

Мета: допомогти НПП «Синевир» та громадам долини р. Теремля налагодити систему роздільного збору сміття та очистити р. Теремля та територію національного парку від сміття.

Результат:

- проведено організаційно-інформаційну роботу серед працівників НПП «Синевир», працівників шкіл та дошкільних освітніх закладів, працівників сільських рад щодо необхідності налагодження системи роздільного збору сміття від населення. ТПВ необхідно перетворити на сировину, тоді її можна буде продавати або віддавати не як сміття, а як товар.

- виготовлено на розставлено у селах Колочава, Синевир та Синевирська Поляна 8 спарених контейнерів для роздільного збору скла та пластику.
- залучено місцевих активістів – школярів та молодих фахівців – до організаційних заходів з налагодження системи роздільного збору сміття в населених пунктах долини р. Теремля.
- виготовлена інформаційно-освітня поліграфічна продукція – буклети та постери, які поширювались в публічних місцях на території НПП «Синевир» на у селах Синевир, Синевирська Поляна та Колочава.

Донор та партнери: Міністерство закордонних справ Чеської республіки, Міністерство екології та природних ресурсів України, ЗУРЦ, НПП «Синевир»

Робота над налагодження системи роздільного збору сміття у долині р. Теремля триває.

Залучаються додаткові кошти.

Слідкуйте за новинами.

Проект: Компостуй – Землю рятуй! (2019-2020)

Відповідно до ЗУ «Про відходи» з 1 січня 2018 року в Україні заборонено захоронення ТПВ на полігонах, саме тих фракцій, які піддаються утилізації. Однак по факту цей ця

норма закону не діє й на полігони та сміттєзвалища потрапляють тонни сміття, левову частку з яких можна і потрібно переробити, виготовивши нові предмети та матеріали. До цих відходів належать власне органічні відходи – «зелені відходи», тобто рештки від обрізки дерев, біомаса після прополювання клумб, опале листя; а також харчові відходи – лушпиння після очищення овочів та фруктів, та рештки їжі.

На одного мешканця м. Ужгорода припадає понад 650 кг на рік відходів, вивезених на полігон, де їх захоронюють. Полігон цей розташований недалеко від міста – у селі Барвінок. Його відкрили близько 20 років назад і сподівались, що він служитиме місту десятиліттями. Однак цей полігон заповнений вже на 97% і через 3-4 роки його потрібно буде закривати.

Згідно з результатами досліджень студентки Дармштатського університету Юлії Мор, 40% від загальної маси сміття припадає на мокру фракцію (харчові та органічні відходи). Органічне сміття гниє, сприяє поширенню гризунів, епідемологічних спалахів і в результаті процесу гниття підвищують температуру всередині сміттевої купи до 60-80 С, і в спекотній період це може призвести до самозаймання і масштабної пожежі.

Стратегією розвитку міста Ужгорода до 2030 року передбачено налагодження системи збору органічних відходів від населення і до 2030 року планується, що цією системою буде охоплено не менше половини населення.

При правильній організації системи сортування та поводження з відходами, органічні відходи не потраплять на сміттєзвалища та стануть сировиною для виготовлення якісного добрива. Результат даного пілотного проекту стане прикладом сталого поводження з відходами

біологічного походження, який буде пропонуватися заявником міській владі для імплементації у всьому місті. Така практика поводження з біовідходами дозволить скоротити протягом 5 років

кількість сміття, що потрапляє на сміттєзвалище, до 40 %. Міські клумби отримають безкоштовне добриво. Мешканці перестануть спалювати суче листя забруднюючи повітря у місті.

Територія діяльності: м. Ужгород.

**КОМПОСТУЙ –
ЗЕМЛЮ
РЯТУЙ!**

Мета: сприяти сталому поводженню з органічними відходами та зменшенню кількості відходів у м. Ужгороді шляхом ознайомлення містян з можливостями та способами організації системи компостування у дворах шляхом створення на базі СНВК «Пролісок» показового майданчика для утилізації органічних відходів. Змінювати сприйняття містян відходів як непотребу до усвідомлення того, що відходи є ресурсами, які не повинні потрапляти на сміттєзвалище через просвітницьку роботу та потужну інформаційну кампанію.

Результат:

Внаслідок успішної реалізації проекту буде створено першу показову модель утилізації «зелених відходів» у місті. Буде встановлено 2 компостера, проведено навчання для персоналу дитсадка, також буде проведено семінар для мешканців міста та членів ОСББ щодо важливості та способів компостування органічних відходів. Отримане органічне добриво буде використовуватися для удобрення клумб та зелених насаджень освітнього закладу, при висадці нових рослин. Зменшиться частка органічних відходів в освітньому закладі. Буде розроблено та видано 500 шт. інформаційних буклетів про важливість компостування, способи компостування. Також буде проведена інформаційна кампанія проекту через Інтернет-ресурси Закарпаття, ФБ сторінку ГО «Екосфери» та радіо та телесюжети на Закарпатських телеканалах.

В рамках проекту видано брошуруу «**Компостуй – Землю рятуй!**»

Донори і партнери: ЄС, Agentura na podporu regionalneho rozvoja Košice, Агенція розвитку Ужгорода.

▶ **НАПРЯМОК РОБОТИ:** ПРИРОДООХОРОННА АДВОКАЦІЯ

ГО «Екосфера» є активним учасником громадських рухів, спрямованих на збереження високогірних масивів Українських Карпат.

#Save_Borzhava

Мова йде про високогірний хребет **полонина Боржава**, де планується будівництво великого індустріального комплексу – вітропарку, потужністю 120 МВт. **Полонина Боржава** є цінним об'єктом Смарагдової мережі України. На місцях розміщення вітроустановок науковцями знайдено

унікальні та дуже рідкісні для України і Європи локалітети червонокнижних рослин та травин, а також оселищ, які підлягають особливій охороні. Земляні роботи та будівельні майданчики для встановлення ВЕС завдадуть непоправної шкоди **природним цінностям полонини Боржави**, а також назавжди зруйнують високогірний ландшафт. Станом на 2019 рік триває судовий процес зі скасування висновку по Звіту з ОВД, неправомірно виданого

Департаментом екології та природних ресурсів Закарпатської ОДА. Цей висновок є одним з дозвільних документів, на основі якого видається дозвіл на будівництво. Фахівці ГО «Екосфера», як учасники публічного процесу ОВД, разом з десятками інших науковців України, переконані, що звіт з ОВД є сфальшованим, а висновки Департаментом видані з порушенням чинного законодавства. Адвокаційна кампанія захисту природних цінностей **полонини Боржава** триває. Більше про цю кампанію тут <https://www.facebook.com/save.borzhava/>

#Free_Svydovets

Також триває кампанія, спрямована на захист унікального **високогірного хребта Свидовець**. Унікальність хребта полягає у найбільших річних опадах на території усієї України, зберіганню снігового покриву до червня місяця та наявності десятків озер та озерець льодовикового походження, які, не дивлячись на малі розміри, не пересихають ніколи. Це найвологіше місце в Українських Карпатах, де бере свій початок р. Тиса. Через важко

доступність **хребет Свидовець** зазнав найменшого антропогенного впливу, порівняно з іншими хребтами, і є дуже цінним осередком зростання та проживання кількох десятків червонокнижних видів рослин і тварин, унікальних для України. **Хребет Свидовець** має визначне значення для формування мікроклімату усієї області, зокрема східної її частини.

Саме на цій території планується будівництво гірськолижного мегакурорту «Свидовець», який займатиме площу 1,4 тис. га і вміщатиме ціле високогірне туристичне місто на 22 тис. туристів та 5 тис. обслуговуючого персоналу. Курорт передбачає будівництво готелів, СПА-салонів, басейнів, спортзалів, супермаркетів, клубів, мережі доріг, ліній електропередач та злітно-посадкової смуги. Для будівництва курорту буде вилучено з держлісфонду і вирубано 800 га високогірного лісу, який сьогодні має особливо важливе захисне водорегулююче та протиерозійне значення.

Туристичне місто потребуватиме велику кількість води та енергії (електричної та теплової), продукуватиме каналізаційні стоки та ТПВ. За своїм розміром це туристичне місто у 2 рази буде більшим, ніж найбільше місто Рахівського району – м. Рахів.

Повна трансформація нині природного та малозміненого високогірного хребта матиме непередбачувані наслідки для Східного Закарпаття, зокрема для усього Рахівського району. В умовах зміни клімату це ресурсозатратний та енергозатратний курорт буде причиною не лише вимирання субальпійської та альпійської флори та фауни, але й кліматичних змін та їх важких наслідків, як зниження водності, тривалість засух та часті руйнівні паводки.

Більше про кампанію тут

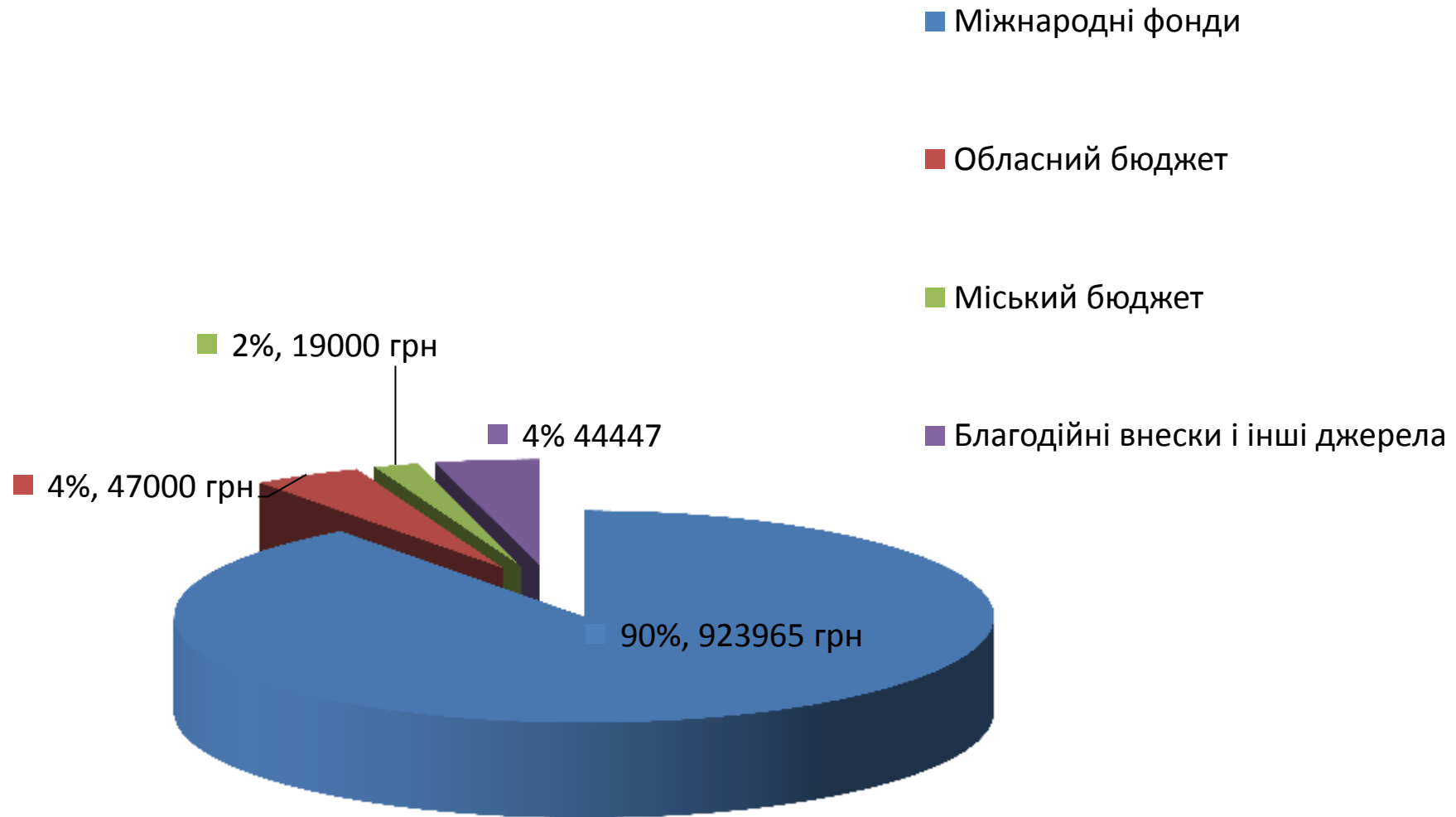
www.freesvydovets.org

Ми вдячні усім, хто підтримує нашу діяльність та звітуємо про отримані та витрачені протягом 2019 року кошти.

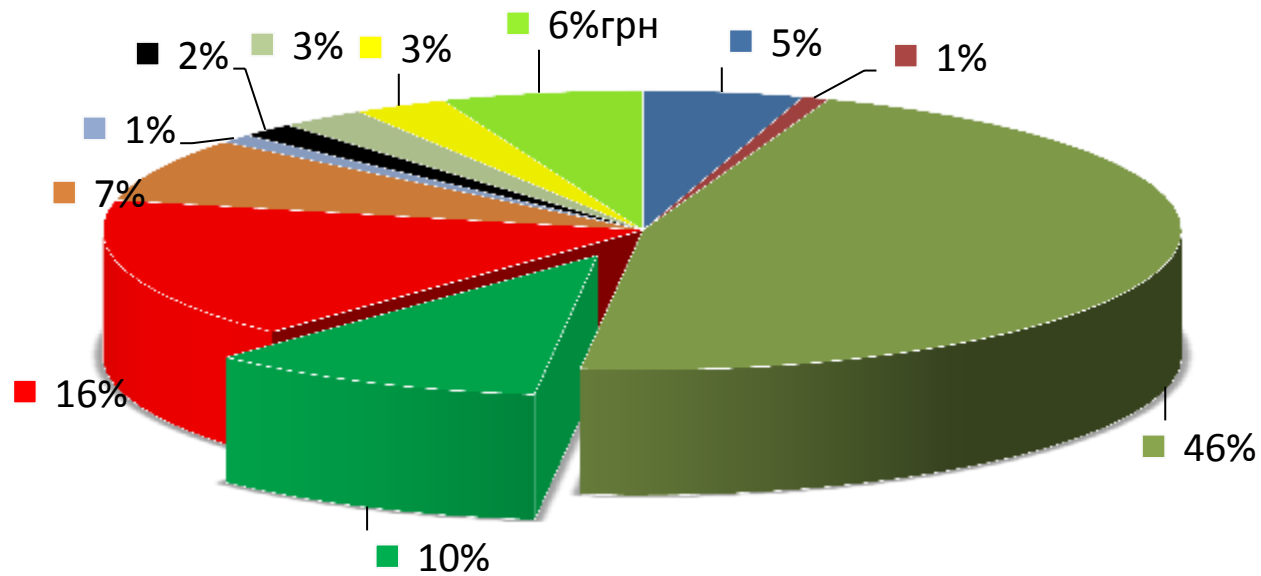

ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ:

Надходження та джерела надходжень
1 034 412 грн.

**Витрати
961 058 грн.**

■ Адмінвитрати	■ Витратні матеріали	■ Заробітна плата	■ Податки
■ Обладнання	■ ЕкоШколи	■ Поліграфічні витрати	■ Семінари
■ Ації	■ Відрядження	■ Консультанти	